

Wersja zanonimizowana

Tłumaczenie

C-337/20-1

Sprawa C-337/20

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Data wpływu:

23 lipca 2020 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Cour de cassation (Francja)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

16 lipca 2020 r.

Strona skarżąca:

DM

LR

Strona pozwana:

Caisse régionale de Crédit agricole mutuel (CRCAM)

[...]

WYROK COUR DE CASSATION (SĄDU KASACYJNEGO, FRANCJA),
IZBA HANDLOWA, FINANSOWA I GOSPODARCZA Z DNIA 16 LIPCA
2020 R.

rozpoznając kasację wniesioną przez:

1/ DM, zamieszkałą w [...] La Ciotat,

2/ LR, zamieszkałego w [...] Cassis,

od wyroku wydanego w dniu 6 kwietnia 2017 r. przez cour d'appel d'Aix-en-Provence (sąd apelacyjny w Aix-en-Provence, Francja) [...], w sporze

z regionalną kasą Crédit agricole mutuel (CRCAM) Alpes-Provence, z siedzibą w [...] Aix-en-Provence [...],

pozwaną w postępowaniu kasacyjnym;

Na poparcie kasacji skarżący podnoszą dwa zarzuty załączone do niniejszego wyroku.

[...] [**Or. 2**]

[...] [wzmianki proceduralne]

[I]zba handlowa, finansowa i gospodarcza Cour de cassation (sądu kasacyjnego), [...] po przeprowadzeniu narady zgodnie z prawem, wydała niniejszy wyrok.

Przypomnienie okoliczności faktycznych i przebiegu postępowania

1. Zgodnie z zaskarżonym wyrokiem (Aix-en-Provence, z dnia 6 kwietnia 2017 r.), w dniu 22 grudnia 2008 r., spółka regionalna kasa Crédit agricole Mutuel Alpes Provence (bank) otwarła na rzecz spółki Groupe centrale automobiles (spółki GCA), której zarządzającą była DM, kredyt w rachunku bieżącym, gwarantowany solidarnym poręczeniem przez LR. Po wypowiedzeniu tego kredytu bank wezwał poręczyciela do zapłaty, on zaś stwierdził, że dokonując przelewów na rzecz osób trzecich bez autoryzacji bank dopuścił się czynu niedozwolonego oraz że kwota tych przelewów powinna zostać odliczona od wierzytelności banku.
2. Cour d'appel (sąd apelacyjny) uznał zarzuty LR za niedopuszczalne, stwierdzając, że na podstawie art. L.133–24 code monétaire et financier (kodeksu monetarnego i finansowego) spółka GCA dysponowała 13-miesięcznym terminem zawitym na zakwestionowanie spornych transakcji oraz że jeśli bieg tego terminu mogła przerwać wymiana wiadomości elektronicznych w dniu 3 marca 2011 r., w których zarządzająca spółką GCA zażądała informacji o tych transakcjach, to nowy 13-miesięczny termin biegł począwszy od tej daty. Na tej podstawie cour d'appel (sąd apelacyjny) doszedł do wniosku, że skoro sporne przelewy zakwestionowano dopiero w żądaniach z dnia 15 maja 2013 r., nastąpiło przedawnienie.
3. Na poparcie skargi kasacyjnej od tego wyroku DM i LR podnoszą, że art. L.133–18 code monétaire et financier (kodeksu monetarnego i finansowego), przyznający możliwość natychmiastowego zwrotu nieautoryzowanych transakcji płatniczych zgłoszonych bankowi przez użytkownika, nie stoi na przeszkodzie przyjęciu ponadto odpowiedzialności umownej banku na podstawie prawa powszechnego, w przypadku uchybienia ciężącego na nim obowiązku należytej staranności, jeżeli zostanie wykazana wynikająca z tego szkoda, oraz że [**Or. 3**] orzekając inaczej, cour d'appel (sąd apelacyjny) naruszył art. 1147 code civil (kodeksu cywilnego) w jego brzmieniu poprzedzającym brzmienie wynikające z zarządzenia z dnia 10 lutego 2016 r. oraz art. 1937 tego kodeksu.

4. W związku z tym, że zarzut ten został podniesiony przez LR jako poręczyciela, należy wyjaśnić, że „dłużnik akcesoryjny, który poręcza zobowiązanie, zobowiązuje się wobec wierzyciela do wykonania tego zobowiązania, jeżeli dłużnik sam go nie wykona” [art. 2288 code civil (kodeksu cywilnego)]. Artykuł 2313 akapit 1 code civil (kodeksu cywilnego) stanowi, że „poręczyciel może podnieść wobec wierzyciela wszelkie zarzuty, jakie przysługują dłużnikowi głównemu i są nierozdzielnie związane z długiem”, a „w szczególności potrącenie wierzytelności wierzyciela wobec dłużnika głównego” [...] [odniesienia do orzecznictwa krajowego]. Zasada ta może znaleźć zastosowanie w przypadku, gdy wierzyciel dopuścił się względem dłużnika głównego czynu niedozwolonego, powodującego powstanie jego odpowiedzialności cywilnej i zobowiązującego go w konsekwencji do zapłaty odszkodowania na rzecz wspomnianego dłużnika głównego w celu naprawienia poniesionej przez niego szkody.
5. Z art. 1147 code civil (kodeksu cywilnego) wynika, że każde niewykonanie zobowiązania umownego, które spowodowało szkodę po stronie wierzyciela, zobowiązuje dłużnika do poniesienia odpowiedzialności. Orzecznictwo stosuje zasadę pełnego naprawienia szkody, która wymaga „przywrócenia sytuacji poszkodowanego do stanu, w którym znalazłby się on, gdyby czyn wywołujący szkodę nie miał miejsca” [...] [odniesienia do orzecznictwa krajowego].
6. Artykuł L.133–18 code monétaire et financier (kodeksu monetarnego i finansowego) w brzmieniu nadanym zarządzeniem nr 2009–866 z dnia 15 lipca 2009 r., w którym dokonano transpozycji art. 58 dyrektywy 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego (pierwszej dyrektywy w sprawie usług płatniczych) lub art. 71 Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego (drugiej dyrektywy w sprawie usług płatniczych), która ją zastąpiła, bez istotnych zmian, stanowi: „W przypadku nieautoryzowanej transakcji płatniczej zgłoszonej przez użytkownika na warunkach przewidzianych w art. L.133–24 dostawca usług płatniczych płatnika niezwłocznie zwraca płatnikowi kwotę nieautoryzowanej transakcji i w stosownych przypadkach przywraca obciążony rachunek do stanu, jaki istniałby, gdyby nie miała miejsca nieautoryzowana transakcja płatnicza.

Płatnik i jego dostawca usług płatniczych mogą przewidzieć w umowie dalszą rekompensatę”.
7. Artykuł L.133–24 akapit pierwszy code monétaire et financier (kodeksu monetarnego i finansowego), w brzmieniu nadanym przez te same przepisy, stanowi: „Użytkownik usług [Or. 4] płatniczych niezwłocznie informuje swojego dostawcę usług płatniczych o nieautoryzowanej lub nieprawidłowo wykonanej transakcji płatniczej, nie później niż w terminie 13 miesięcy od dnia obciążenia konta pod rygorem przedawnienia, chyba że dostawca usług płatniczych nie

dostarczył mu lub nie udostępnił mu informacji o tej transakcji płatniczej zgodnie z rozdziałem IV tytułu 1 księgi III”.

8. Zgodnie z ww. art. 58, zatytułowanym „Zgłaszanie nieautoryzowanych lub nieprawidłowo wykonanych transakcji płatniczych”, „użytkownik usług płatniczych uzyskuje korektę od dostawcy usług płatniczych wyłącznie, jeżeli bez zbędnej zwłoki powiadomi swojego dostawcę usług płatniczych w chwili stwierdzenia wszelkich nieautoryzowanych lub nieprawidłowo wykonanych transakcji płatniczych uprawniających do zgłoszenia roszczeń, w tym na mocy art. 75, i nie później niż w ciągu 13 miesięcy od daty obciążenia rachunku, chyba że, w stosownych przypadkach, dostawca usług płatniczych nie dostarczył lub nie udostępnił informacji o tej transakcji płatniczej zgodnie z tytułem III”.
9. Zgodnie z art. 60 pierwszej dyrektywy w sprawie usług płatniczych, zatytułowanej „Odpowiedzialność dostawcy usług płatniczych za nieautoryzowane transakcje płatnicze”,

„1. Bez uszczerbku dla art. 58 państwa członkowskie zapewniają, aby w przypadku nieautoryzowanej transakcji płatniczej dostawca usług płatniczych płatnika bezzwłocznie dokonywał na jego rzecz zwrotu kwoty, na jaką opiewała nieautoryzowana transakcja płatnicza oraz, w stosownych przypadkach, przywrócił obciążony rachunek płatniczy do stanu, jaki istniałby, gdyby nie miała miejsca nieautoryzowana transakcja płatnicza.

2. Dalsze rekompensaty finansowe mogą zostać ustalone zgodnie z przepisami mającymi zastosowanie do umowy zawartej między płatnikiem a jego dostawcą usług płatniczych”.

10. Skarga kasacyjna dotyczy związku pomiędzy systemem odpowiedzialności ustanowionym w ww. dyrektywach, transponowanych przez art. L. 133–18 i L.133–24 code monétaire et financier (kodeksu monetarnego i finansowego), a systemem umownej odpowiedzialności cywilnej prawa powszechnego. W szczególności pojawia się pytanie o wyłączny charakter systemu odpowiedzialności ustanowionego w dyrektywach, które nie dostarczają wyjaśnień w tym względzie.
11. Ponieważ wydaje się, że Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie orzekał w tej kwestii, należy zwrócić się do niego z pytaniem.

Z powyższych względów SĄD:

Uwzględniając art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej: **[Or. 5]**

Kieruje do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej następujące pytania:

- 1) Czy art. 58 dyrektywy 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego zmieniającej dyrektywy 97/7/WE, 2002/65/WE, 2005/60/WE i 2006/48/WE

i uchylającej dyrektywę 97/5/WE należy interpretować w ten sposób, że wprowadza on w odniesieniu do nieautoryzowanych lub nieprawidłowo wykonanych transakcji płatniczych system odpowiedzialności dostawcy usług płatniczych wykluczający wszelkie powództwa z tytułu odpowiedzialności cywilnej na podstawie prawa powszechnego, oparte, w tych samych okolicznościach faktycznych, na niewypełnieniu przez tego usługodawcę obowiązków nałożonych na niego na mocy prawa krajowego, w szczególności w przypadku, gdy użytkownik usług płatniczych nie zgłosił dostawcy usług płatniczych w ciągu 13 miesięcy od obciążenia konta, że transakcja płatnicza nie była autoryzowana lub została nieprawidłowo wykonana?

2) W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze, czy ten sam artykuł stoi na przeszkodzie temu, by poręczyciel użytkownika usług płatniczych powoływał się, w oparciu o te same okoliczności, na odpowiedzialność cywilną na podstawie prawa powszechnego dostawcy usług płatniczych, korzystającego z poręczenia, w celu zakwestionowania kwoty zabezpieczonego długu?

[...] [wzmianki proceduralne] **[Or. 6]**

ZARZUTY ZAŁĄCZONE do niniejszego wyroku

Zarzuty przedstawione [...] na rzecz DM i LR

PIERWSZY ZARZUT KASACJI

[...] **[Or. 7]** [...]

[...] **[Or. 8]** [...] [przedstawienie pierwszego zarzutu kasacji, opartego na prawie konsumenckim, niemającego znaczenia dla pytań prejudycjalnych]

DRUGI ZARZUT KASACJI (tytułem ewentualnym)

Zaskarżonemu wyrokowi utrzymującemu w mocy wcześniejsze orzeczenie zarzuca się uznanie za niedopuszczalne, z powodu przedawnienia, zarzutów LR dotyczących kwot stanowiących przedmiot przelewów z rachunku otwartego w imieniu Groupe Central Automobiles na rzecz różnych spółek i nakazanie w konsekwencji LR zapłaty kwoty 96 019,36 EUR powiększonej o odsetki według stopy umownej za okres po dniu 26 marca 2012 r. w wykonaniu zobowiązania z solidarnego poręczenia zabezpieczającego funkcjonowanie rachunku bieżącego [...] otwartego w imieniu Groupe Central Automobiles;

ZE WZGLĘDU NA TO, ŻE LR utrzymuje, iż bank dopuścił się czynu niedozwolonego dokonując przelewów na rzecz spółek trzecich bez autoryzacji oraz że kwota tych poleceń zapłaty powinna zostać odliczona od wierzytelności banku; że Crédit Agricole utrzymuje natomiast, iż chodzi wyłącznie o zarzut osobisty dłużnika głównego, którego poręczyciel nie może zasadnie **[Or. 9]** podnosić, że jego wierzytelność została ostatecznie ustalona wyrokiem Tribunal

de commerce de Toulon (sądu gospodarczego w Tulonie, Francja) z dnia 23 października 2012 r. oraz że w każdym razie SARL GCA wyraziła zgodę na polecenia zapłaty; że pierwszy sąd słusznie stwierdził, iż nie chodzi o osobisty zarzut dłużnika, lecz o zarzut nieodłącznie związany z długiem, który poręczyciel może zasadnie podnieść wobec wierzyciela; że na podstawie art. L.133–24 code monétaire et financier (kodeksu monetarnego i finansowego) SARL GCA dysponowała 13-miesięcznym terminem zawitym na zakwestionowanie tych transakcji; że jeśli bieg tego terminu mogła przerwać wymiana wiadomości elektronicznych w dniu 3 marca 2011 r., w których zarządzająca SARL GCA zażądała informacji o tych transakcjach, to nowy, 13-miesięczny termin biegł począwszy od tej daty; że tymczasem sporne polecenia przelewu zakwestionowano dopiero w żądaniach z dnia 15 maja 2013 r., w związku z czym nastąpiło przedawnienie;

ORAZ PRZYJMUJĄC UZASADNIENIE, ŻE LR podnosi tytułem ewentualnym, iż GCA, dłużnikowi głównemu, kwoty są należne ze względu na to, że bankowe polecenia zapłaty zostały wykonane bez jego autoryzacji; że do 2011 r. kontrola księgowości była powierzona FW; że Crédit Agricole nie wywiązał się ze zobowiązań umownych wykonując przelewy bez podpisanego zlecenia ani autoryzacji; że wezwał on bank do przedstawienia wszystkich rachunków i do obliczenia salda końcowego [rozpatrywanego rachunku bankowego] [...] z uwzględnieniem anulowanych poleceń zapłaty; LR szacuje kwotę tych poleceń zapłaty na 94 123,26 EUR; że bank odpowiada, iż chodzi o osobisty zarzut dłużnika głównego, na który poręczyciel nie może się skutecznie powoływać; że argumentacja ta nie ma znaczenia; LR udzielił poręczenia za funkcjonowanie kredytu w rachunku bankowym, o którym mowa; że w związku z tym zarzut nie ma osobistego charakteru względem SARL GCA, lecz dotyczy również bezpośrednio poręczyciela; że natomiast bank Crédit Agricole słusznie wskazuje na to, iż dłużnik główny nie zakwestionował należnych mu kwot przed tribunal de commerce de Toulon (sądem gospodarczym w Tulonie), który nakazał mu zapłatę kwot debetu kwestionowanych obecnie przez LR [...]; że ponadto LR opiera swój zarzut na stosowaniu przepisów kodeksu cywilnego, podczas gdy funkcjonowanie rachunków regulowane jest przepisami kodeksu monetarnego i finansowego, a w szczególności art. L.133–25 i art. L.133–6-1; że wspomniany kodeks nie wymaga pisemnej autoryzacji do wykonania poleceń zapłaty z rachunku; że te polecenia zapłaty znajdują się na wyciągach z rozpatrywanego rachunku od 2008 r. na rzecz spółek ETRA FI, FLEX CALL, RF SOLUTION i AZUR CONSEIL; że Crédit agricole przedstawia w toku postępowania czeki wystawione przez DM, która zarządza spółką GCA, na rzecz spółki RF SOLUTION, w tej samej wysokości, co polecenia zapłaty kwestionowane obecnie przez LR; że w następstwie ostatniego czeku wystawionego w dniu 1 kwietnia 2009 r. wykonywano polecenia zapłaty w tej samej wysokości i z tą samą [Or. 10] częstotliwością miesięczną; że o ile w marcu 2011 r. DM zaczęła kierować do banku zapytania e-mailowe, o tyle nie jest zrozumiałe, że przedsiębiorca pozwolił na dalsze wykonywanie takich poleceń zapłaty bez zadawania pytań; że w każdym razie spółka powinna była zakwestionować transakcje w terminie 13 miesięcy przewidzianym w art. L. 133–25 code monétaire et financier (kodeksu

monetarnego i finansowego); że obecnie podniesione przez LR zarzuty są niedopuszczalne, ponieważ są przedawnione; że ponadto Crédit Agricole nie otrzymał sprawozdań spółki GCA, które mogłyby pozwolić na sprawdzenie, czy płatności dokonane na rzecz spółek należących do ich księgowego nie stanowiły wynagrodzeń, które zostałyby objęte odliczeniem od kosztów tej spółki, zmniejszając odpowiednio jej obrót, wątpliwości te potwierdził fakt, że chociaż owe polecenia zapłaty wykonano na rzecz spółek należących rzekomo do księgowego FW, nie został on pociągnięty do odpowiedzialności w związku z otrzymaniem tych kwot nienależnie; że w konsekwencji tych okoliczności ustalono, iż spółka GCA wyraziła zgodę na kwestionowane obecnie przez LR polecenia zapłaty i jego żądanie potrącenia z przyznanym poręczeniem zostanie oddalone; że LR zostanie zatem zobowiązany do zapłaty na rzecz Caisse Régionale Agricole Mutuel Alpes Provence kwoty 96 019,39 EUR powiększonej o odsetki według stopy umownej za okres po dniu 26 marca 2012 r. w wykonaniu zobowiązania z solidarnego poręczenia zabezpieczającego funkcjonowanie rachunku bieżącego [...] otwartego w imieniu SARL Groupe Central Automobiles;

1) ZWAŻYWSZY, ŻE art. L.133–18 code monétaire et financier (kodeksu monetarnego i finansowego), przyznający możliwość natychmiastowego zwrotu nieautoryzowanych transakcji płatniczych zgłoszonych bankowi przez użytkownika, nie stoi na przeszkodzie przyjęciu ponadto odpowiedzialności umownej banku, w przypadku uchybienia ciążącemu na nim obowiązкови należytej staranności, jeżeli zostanie wykazana wynikająca z tego szkoda; że orzekając – w celu uznania za niedopuszczalne z powodu przedawnienia zarzutów LR dotyczących kwot stanowiących przedmiot przelewów z rachunku otwartego w imieniu Groupe Central Automobiles na rzecz różnych spółek – iż „LR opiera swój zarzut na stosowaniu przepisów kodeksu cywilnego, podczas gdy funkcjonowanie rachunków regulowane jest przepisami kodeksu monetarnego i finansowego”, podczas gdy niezależnie od art. L.133–18 code monétaire et financier (kodeksu monetarnego i finansowego) dotyczącego nieautoryzowanych transakcji płatniczych LR mógł powołać się na odpowiedzialność umowną banku, cour d’appel (sąd apelacyjny) naruszył art. 1147 code civil (kodeksu cywilnego), mający zastosowanie w tej sprawie, obecnie art. 1231–1 code civil (kodeksu cywilnego), oraz art. 1937 code civil (kodeksu cywilnego);

[...] **[Or. 11]** [...] [przedstawienie drugiej i trzeciej części drugiego zarzutu kasacji, opartych na naruszeniu przepisów proceduralnych, które nie mają znaczenia dla pytań prejudycjalnych]